

**МИНИСТЕРСТВО НАУКИ, ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ И ИННОВАЦИЙ
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

КЫРГЫЗСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

им.Ж. БАЛАСАГЫНА

**ШКОЛА ДОКТОРАНТУРЫ PHD
ПРОГРАММА «ЮРИСПРУДЕНЦИЯ»**

На правах рукописи

УДК:342.41:341.1(575.2(043.2))

АБСТРАКТ

Диссертационной работы Шапаевой Венеры Джаныбековны

**На тему: «ИНСТИТУТ ПРОБАЦИИ В КЫРГЫЗСКОЙ
РЕСПУБЛИКЕ: КОНСТИТУЦИОННО-ПРАВОВЫЕ И
МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ»**

**представленной на присвоение степени доктора философии
(PHD) по направлению 530500 «Юриспруденция»**

**Научный консультант:
д.ю.н., доцент Батырбаев
Б.С.**

**Зарубежный научный
консультант:
д.ю.н., доцент Сельман
Дурсун**

Бишкек- 2026г.

ОБЩАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА РАБОТЫ

Актуальность темы исследования состоит в том, что с момента обретения независимости Кыргызской Республики в 1991 году, уголовно-исполнительной системе страны пришлось испытать все тяготы социально-экономического кризиса. В тот коллизийный период пенитенциарная система Кыргызской Республики не только «выживала», но и запустила процессы ресоциализации, ориентированные на мировые стандарты по гуманизации и демилитаризации. Скудное финансирование, коррупция должностных лиц, высокие показатели тюремного населения, пытки, рост преступности в пенитенциарных учреждениях приводили к рецидивной преступности после освобождения.

В этих условиях институт пробации имеет огромное значение в защите прав и свобод человека и гражданина, поскольку основное содержание в системе уголовного правосудия является – обеспечение конституционного права на квалифицированную юридическую помощь, укрепление правопорядка в стране, ресоциализации, психологическую поддержку, восстановления необходимых документов и состояние здоровья человека и гражданина. Институт пробации действует от имени государства, в этой связи его деятельность носит публичный характер, направлена на защиту и частных, и публичных интересов, обеспечивает законность и является по своей сути правоохранительной деятельностью.

В последние годы национальное законодательство, регулирующее деятельность уголовно-исполнительной системы страны, переживает процесс бурного развития, к примеру в 2012 году были приняты более 30 нормативно-правовых актов. Которые повлияли на совершенствование всей уголовно-исполнительной деятельности и привел к внедрению Закона КР «О Пробации» в 24.02.2017 года.

Связь темы диссертации с крупными научными программами

(проектами) и основными научно-исследовательскими работами. Тема диссертационного исследования связана с Национальной стратегией развития уголовно-исполнительной системы КР на 2018-2023 годы; международно-правовыми доктринами: «Минимальные стандартные правила Организации Объединенных Наций в отношении мер, не связанных с тюремным заключением» (принята резолюцией 45/110 Генеральной Ассамблеи от 14 декабря 1990 года), «Конвенция ООН против пыток и других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения и наказания» (принята резолюцией 39/46 Генеральной Ассамблеи от 10 декабря 1984 года).

Цель и задачи исследования. В процессе настоящего исследования стояла следующая основная цель: комплексное изучение и анализ отечественной и международной практики законодательного регулирования, оптимизации организационно-правовых вопросов института пробации. Разработка предложений по совершенствованию правового статуса и деятельности пробационных служб с учетом конституционных принципов и международных стандартов.

Достижение этой цели преследует решение следующих основных задач:

1. осуществить ретроспективное исследование эволюции института пробации;
2. провести анализ доктринальных подходов и правовой природы института пробации;
3. изучить классификацию форм пробации и их правовую регламентацию;
4. определить правовые рамки и организационные механизмы, регулирующие деятельность органов пробации на территории Кыргызской Республики.

5. исследовать ключевые компоненты и основополагающие принципы, определяющие работу института пробации;
6. осуществить всесторонний анализ конституционных и международных правовых основ, регулирующих институт пробации;
7. провести сравнительно-правовое исследование института пробации в практике зарубежных стран;
8. исследовать систему наказания по законодательству КР с учетом особенностей института пробации;
9. выработать теоретические и практические рекомендации, направленные на совершенствование правового регулирования института пробации в Кыргызской Республике.

Объектом диссертационного исследования – являются общественные отношения, складывающиеся в процессе функционирования и развития института пробации в Кыргызской Республике.

Предметом диссертационного исследования – является конституционно-правовые нормы Кыргызской Республики и международно-правовые стандарты, регулирующие институт пробации и практика их применения.

Научная новизна диссертации заключается в том, что это одно из первых комплексных, монографических исследований проблем становления и развития независимого института пробации. В работе произведен анализ зарубежного опыта пробации (Россия, Казахстан, страны ЕС) с точки зрения его правопреемственности в условиях Кыргызстана. Определены конкретные модели и практики, которые могут быть адаптированы и внедрены в национальную правовую систему.

Личный вклад автора. Данное исследование является инициативной. Диссертация представляет собой первое самостоятельно выполненное историко-ретроспективное, нормативно-правовое, социальное, комплексное

исследование, посвященное анализу ныне существующей системы пробации, ее правовым основам и возможностям для дальнейшего развития, охватывающее ключевые аспекты становления, функционирования и совершенствования института пробации в контексте Кыргызской Республики.

Разработанные рекомендации могут быть использованы государственными органами, Департаментом пробации, образовательными и научными учреждениями, при подготовке и повышении квалификации специалистов органа пробации, что способствует повышению эффективности функционирования системы пробации в Кыргызской Республики.

Основные положения диссертации, выносимые на защиту:

1. Развитие института пробации в истории демонстрирует связанность организационно-правовых форм от социально-экономических и правовых условий конкретного государства, что предопределяет национальные особенности ее функционирования. Ретроспективный анализ раскрывает закономерности развития пробации как отдельного вида наказания.

2. Обосновывается вывод о том, что институт пробации представляет собой самостоятельный межотраслевой правовой институт, находящийся на стыке уголовного, уголовно-исполнительного и административного права, обладающий собственной системой принципов, субъектным составом и механизмами правового регулирования. Установлено, что современное состояние института характеризуется переходом от карательной модели исполнения наказаний к ресоциализационной и восстановительной парадигме.

3. Пробация представляет собой многоуровневую систему, отличающихся по стадиям уголовного процесса, целями применения и объему надзорно-социального воздействия, каждая из которых обладает самостоятельным правовым содержанием.

4. Эффективность деятельности органов пробации обосновано четкой организационной структурой, включающей распределение полномочий, иерархию управления, межведомственное взаимодействие, внедрению цифровизационных процессов, чтобы обеспечить баланс между контролем и ресоциализацией клиентов пробации.

5. В процессе осуществления надзора, ключевыми элементами пробации являются правовые механизмы контроля, коррекции поведения и социальной реинтеграции, направленные на предупреждение повторной преступности.

6. Обосновано положение о том, что международные стандарты применения наказания не связанные с лишением свободы – это наиболее гуманистические и социально ориентированные правила по обращению с правонарушителями и осужденными лицами, сформированные в международных актах и предъявляемые к национальным уголовноисполнительным системам как правовые ориентиры.

7. Аргументируя необходимость развития системы наказаний без изоляции от общества, положительной практикой зарубежных стран, снижение рецидивной преступности повлияло на создание органа пробации в Кыргызской Республике,

8. Пробация рассмотрена как отдельный институт исполнения наказаний. В соответствии с принятыми на себя обязательствами, определены перспективные направления по дальнейшему развитию института пробации.

9. Предложена модернизация оценки риска повторного совершения преступления путем интервьюирования осужденного, определить тяжесть риска, провести дополнительные меры предосторожности. В указанной логико-правой связи:

- предложены структурировать органы пробации;
- увеличить сроки наказания, предусмотренные по Уголовному кодексу Кыргызской Республики;

- добавить в определения риска повторных преступлений вопросы, выявляющих причину о возможных преступлениях;
- увеличить финансирование как технической, так и оплаты труда для сотрудников органа пробации;
- обосновывается необходимость разработки специализированных программ обучения персонала и т. д.

Степень разработанности темы исследования. Широкое освещение получил зарубежный опыт формирования и развития института пробации в исследовании научные взгляды зарубежных ученых-правоведов, а также экспертов, таких как: И.М.Агзамов, А.Ш.Аккулев, А. Кахраман, Р.К. Байдильдина, Е.О.Бодрова, Я.Е.Бриллиантов, И.С. Бушуев, М.Р. Гета, Д.В. Горбань, М.А. Дворжицкая, И.В.Дворянсков, А.С. Душкин А.С., И.Дурнеску, Г.Т. Есмагамбетова, Е. Кенитиро, А.В. Звонова, М.А. Калужин, А.Р. Каюмов, Дж.М.Келли, С.И. Кушнир, Д.Левайз, Д.М.Тима, Д.Г. Метлин, Ф. Мустафа, Н.Ж. Мухаметкалиева, П.А. Парсонс, Ю.В.Проскурина, К.Х. Рахимбердин, А.Б. Скаков, М.Фуко, В.Э.Форысь, Х.Мэтью, Н.Б. Хуторская, Е.Н.Шатанков, М.А.Яковлева и др.

В последнее время ряд отечественных авторов активно исследуют проблемы введения института пробации в Кыргызстане, это:

Х.К.Абдуразаков, А.Асаналиев, Н.Р.Байгубатова, Б.И.Борубашов Г.Б.Жунушова, Б.К. Карыпов, К.М.Мамрасулов, Б.Сапарбаев, К.Сеитбек кызы, К.М.Сманалиев, Н.Н.Сулайманова Н.Т.Тыныбеков и др.

Вышеуказанные научные труды внесли весомый вклад на развитие и становление института пробации в Кыргызской Республике и ближнего зарубежья. Нормы законодательства о пробации в процессе его применения породили большой комплекс проблемных вопросов, порождающих споры и потребность в их исследовании в целях совершенствования пробационного законодательства.

Правоприменительная практика указанных норм все больше нуждается в научных рекомендациях относительно их реализации. Эти обстоятельства привлекли внимание автора обратиться в данной теме исследования.

Эмпирическую базу составили:

- результаты социологических исследований, проведенных автором по вопросам функционирования института пробации в Кыргызской Республике;
- результаты, полученные другими авторами по смежной проблематике, с точки зрения их сопоставимости с данными, полученными в ходе настоящего диссертационного исследования;
- информация, содержащаяся в информационно-коммуникационных ресурсах Государственного комитета национальной безопасности, МВД и судебных органов Кыргызской Республики;
- отчеты пробационных служб о деятельности за последние годы. Анализ практических случаев и работа пробационных служб в рамках административных и уголовных процессов;
- статистические данные из официальных информационных систем пробации стран СНГ, Европы и США для сравнительного анализа.

Достоверность и обоснованность исследования обеспечиваются сочетанием надежной теоретической базы, эмпирических данных и апробацией результатов.

Апробация результатов исследования. Основные положения диссертации отражены в докладах, научных статьях, изданных в научных журналах, индексируемых системами Scopus, Web of Science, РИНЦ, а также материалах конференций:

1. В докладе «Особенности применения пенитенциарной и постпенитенциарной пробации в отношении женщин в Кыргызской Республике» на III Международной научно-практической конференции

«Актуальные проблемы права и пути их решения» Академии МВД Донецкой народной республики имени Ф. Э. Дзержинского, г. Донецк 2022г.

2. Влияние миграционных процессов на работу органа пробации в Кыргызской Республике / В. Д. Шапаева // Концепция развития общества в условиях новой правовой реальности: Сб. матер. межд. научно-практ. конф. Курск, 10 апреля 2023 года. – Курск: Юго-Западный государственный университет, 2023.
3. В докладе «Источники правового регулирования института пробации в Кыргызской Республике» на Межд. научно-практ. конф. Международного Университета Кыргызстана (2025) «Конституционная концепция социального правового государства в постсоветских странах: проблемы теории и практики».
4. «Risk Factors and Issues of Family Violence Prevention» (Факторы риска и вопросы профилактики насилия в семье) Pakistan Journal of Criminology (Журнал Криминологии Пакистана), цитируемый в базе данных Scopus (2024г. С.133-151). <https://www.pjcriminology.com/publications/risk-factors-and-issues-of-family-violence-prevention/>
5. «Analysis of penal enforcement systems in the context of the probation: international experience and practice of implementation» (Анализ систем исполнения наказаний в контексте института пробации: международный опыт и практика внедрения) журнал International E-Journal of Criminal Science (Международный электронный журнал криминалистики), цитируемый в базе данных Web of science (2025г. С.1-31) <https://ojs.ehu.eus/index.php/inecs/article/view/27337>

Структура диссертации. Исследование состоит из введения, из трех глав, состоящих из девяти параграфов, заключения, списка использованных источников и приложений.

Во введении обоснован выбор темы, ее актуальность, цели и задачи, аргументируется научная новизна, определяется практическая значимость исследования.

ВЫВОДЫ

Теоретические и аналитические исследования, посвященные проблемам, тенденциям и перспективам развития института пробации в Кыргызской Республике позволил докторанту сформулировать ряд выводов и предложений:

1. Институт пробации формировался как результат постепенного переосмысления подходов к исполнению наказаний и ресоциализацию осужденных. Анализ зарубежного опыта и эволюции национальных подходов свидетельствуют о том, что современные формы пробации являются итогом длительного реформирования уголовной политики и адаптации международно-правовых стандартов.
2. В результате теоретико-правового исследования состояния института пробации установлено, что пробация представляет собой комплексный правовой институт, сочетающий в себе уголовно-правовые, уголовноисполнительные и социально-правовые элементы. Теоретический анализ позволил выявить характеристику пробации, ее цели, принципы и функции, а также определить его место в системе мер, направленных на ресоциализацию осужденных. Исследование показало, что развитие пробации в Кыргызской Республике требует дальнейшего научного осмысления.
3. Пробация в Кыргызской Республике представляет собой структурированную систему, различающихся по правовому статусу подучетных лиц, степени контроля и направленности программы ресоциализации. Анализ существующих видов пробации позволил определить их функциональные особенности, специфику правового регулирования. Действующая классификация обеспечивает

дифференцированный подход к работе с различными категориями осужденных. Однако требует дальнейшего совершенствования с учетом международно-правовых норм, направленной на повышение эффективности профилактики повторного совершения преступления.

4. Определение организационных основ института пробации позволило уточнить направленность деятельности органов пробации. Проведенный анализ показывает, что организационная структура органов пробации, распределение их компетенции, взаимодействие с государственными органами, органами местного самоуправления и институтами гражданского общества формируют комплексный механизм профилактики повторной преступности и ресоциализации клиентов пробации.

Для повышения эффективности органов пробации на начальном этапе необходимо оперативно решить проблемы дефицита финансирования, нехватки квалифицированных кадров и слабой межведомственной координации.

5. Задачи и принципы функционирования института пробации, включая законность, гуманизм, индивидуальный подход, конфиденциальность, определяют содержание и направления деятельности органов пробации.
6. Институт пробации в Кыргызской Республике базируется на конституционных принципах верховенства права, гуманизма и международных стандартах обращения с правонарушителями. Анализ правовой базы подтверждает, что ратификация ключевых международных актов ООН и европейских стандартов оказывает существенное влияние на формирование национальной модели пробации в сфере исполнения наказаний.
7. Модели правового регулирования пробации существенно различаются в зависимости от исторических, правовых и институциональных

особенностей. Большинство государств придерживаются общих международных стандартов в сфере пробации, включая приоритет гуманизма.

8. Исследование подтвердило, что пробация является важным инструментом уголовной политики, направленным на реабилитацию правонарушителей и снижению уровня рецидивов. Изменение общественного сознания и его потребность в в урегулировании криминального мира способствовала внедрению иных практик назначения наказания. Эффективное функционирование института пробации способствует улучшению правопорядка и общественной безопасности.
9. Предложенная перспективная модель пробации в Кыргызской Республике направлена на гуманизацию системы, защиту прав человека и успешную социальную интеграцию правонарушителей. Реформа базируется на индивидуальных программах реабилитации, внедрении современных технологий и тесном сотрудничестве всех заинтересованных сторон — государства, общества и международных организаций. Институт пробации, в итоге, должен стать важной частью уголовного правосудия, способствующей построению более безопасного и справедливого общества в Кыргызстане.

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ИЛИМ, ЖОГОРКУ БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА
ИННОВАЦИЯЛАР МИНИСТРЛИГИ
Ж. БАЛАСАГЫН атындагы
КЫРГЫЗ УЛУТТУК УНИВЕРСИТЕТИ
ДОКТОРАНТУРА МЕКТЕБИ
«ЮРИСПРУДЕНЦИЯ» PhD ПРОГРАММАСЫ**

Кол жазма укугунда

УДК:342.41:341.1(575.2)(043.2)

Шапаева Венера Джаныбековнанын

**«Юриспруденция» 530500 багыты боюнча (PhD) философия
доктору даражасын изденип алуу үчүн жазылган
«ПРОБАЦИЯ ИНСТИТУТУ КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНДА:
КОНСТИТУЦИОННО-УКУКТУК ЖАНА ЭЛАРАЛЫК-УКУКТУК
АСПЕКТТЕРИ» аттуу диссертациялык изилдөөсүнүн**

АБСТРАКТЫ

**Илимий консультанты:
ю.и.д, доцент Батырбаев
Б. С.**

**Чет элдик илимий
консультанты:
ю.и.д., доцент Сельман
Дурсун**

Бишкек 2026ж.

ИШТИН ЖАЛПЫ МҮНӨЗДӨМӨСҮ

Изилдөө темасынын актуалдуулугу 1991-жылы Кыргыз Республикасы эгемендүүлүккө ээ болгондон тартып, жаза-аткаруу системасы социалдык-экономикалык кризистин бардык оордугун башынан өткөргөнү белгилүү. Ошол мезгилде Кыргыз Республикасынын жазалоо системасы каржылоонун аздыгы, мамлекеттик ишкерлердин коррупцияга маалынып калышы, түрмөдөгү калктын саны көбөйүшү, мекемеден чыккандан кийинки рецидивдүү кылмыштарга алып келген, соттолгондорго ресоциалдаштырууга багытталган дүйнөлүк стандарттар боюнча гумандаштыруу жана декриминациалоо иштери жүргүзүлгөн эмес.

Пробация институту мамлекет тарабынан аткарылат, буга байланыштуу анын иши коомдук мүнөзгө ээ, жеке жана коомдук кызыкчылыктарды коргоого багытталган, мыйзамдуулукту камсыз кылат жана маңызы боюнча укук коргоо иши болуп саналат.

Акыркы жылдары өлкөнүн жазык-аткаруу тутумунун ишин жөнгө салган улуттук мыйзамдар дүркүрөп өнүгүү процессин баштан келүүдө, мисалы, 2012-жылда 30дан ашык ченемдик-укуктук актылар кабыл алынган жана 2017-жылдын 24-февралында Кыргыз Республикасынын "Пробация жөнүндө" Мыйзамынын киргизилишине алып келген.

Диссертациянын темасынын ири илимий программалар менен байланышы жана негизги илимий-изилдөө иштери менен алектенет. Диссертациялык изилдөөнүн темасы КР Жазык-аткаруу системасын өнүктүрүүнүн 2018-2023-жылдарга карата Улуттук стратегиясына байланыштуу; эл аралык укуктук доктриналары: "Бириккен Улуттар Уюмунун түрмөгө камоо менен байланышпаган чараларга карата минималдуу стандарттык эрежелери" (Башкы Ассамблеянын 45/110 резолюциясы менен 14-жылдын 1990-декабрында кабыл алынган), "кыйноолорго жана башка катаал, адамгерчиликсиз же кадыр-баркты басмырлаган мамиленин жана жазанын түрлөрүнө каршы БУУнун

конвенциясы" (Башкы Ассамблеянын 39/46 резолюциясы менен 10-жылдын 1984-декабрында кабыл алынган).

Максаты жана изилдөө максаттары. Бул изилдөөнүн жүрүшүндө төмөнкүдөй негизги максат турду: пробация институтунун уюштуруу укуктук маселелерин оптималдаштыруу, мыйзамдык жөнгө салуунун ата мекендик жана эл аралык практикасын комплекстүү изилдөө жана талдоо. Конституциялык принциптерди жана эл аралык стандарттарды эске алуу менен пробациялык кызматтардын укуктук статусун жана ишин өркүндөтүү боюнча сунуштарды иштеп чыгуу.

Бул максатка жетүү төмөнкү негизги милдеттерди чечүүнү көздөйт:

1. Пробация институтуна тарыхый-ретроспективдүү талдоо жүргүзүү;
2. Пробация институтунун теориялык-укуктук абалына изилдөө жүргүзүү;
3. Пробациянын түрлөрүнүн классификациясын жана алардын укуктук мүнөздөмөлөрүн изилдөө;
4. Кыргыз Республикасынын аймагында пробация органдарынын ишин жөнгө салуучу укуктук алкактарды жана уюштуруу механизмдерин аныктасын.
5. Кыргыз Республикасынын аймагында пробация органдарынын ишин жөнгө салуучу укуктук алкактарды жана уюштуруу механизмдерин аныктасын.
6. Пробация институтунун ишин аныктоочу негизги компоненттерди жана негизги принциптерди изилдөө;
7. Пробация институтун жөнгө салуучу конституциялык жана эл аралык укуктук негиздерге ар тараптуу талдоо жүргүзүү;
8. Чет өлкөлөрдүн практикасында пробация институтуна салыштырмалуу укуктук изилдөө жүргүзүү;
9. Пробация институтунун өзгөчөлүктөрүн эске алуу менен КР мыйзамдары боюнча жаза системасын иликтөө;

Диссертациялык изилдөөнүн объектиси – болуп Кыргыз Республикасында пробация институтунун иштөө жана өнүгүү процессинде түзүлгөн коомдук мамилелер эсептелет.

Диссертациялык изилдөөнүн предмети – Кыргыз Республикасынын пробация институтун конституциялык-укуктук ченемдери жана аларды колдонуу практикасын жөнгө салуучу эл аралык-укуктук стандарттар болуп саналат.

Диссертациянын илимий жаңылыгы - бул көз карандысыз пробация институтунун калыптануу жана өнүгүү проблемалары боюнча алгачкы комплекстүү, монографиялык изилдөөлөрдүн бири. Диссертацияда пробациянын чет өлкөлүк тажрыйбасына (Россия, Казакстан, ЕС өлкөлөрү) Кыргызстандын шарттарында анын укук мураскорлугу көз карашына талдоо жүргүзүлгөн. Улуттук укуктук тутумга ылайыкташтырылып, ишке ашырыла турган конкреттүү моделдер жана тажрыйбалар аныкталган.

Автордун жеке салымы. Бул изилдөө демилгелүү болуп саналат. Диссертация пробациянын азыркы колдонулуп жаткан системасын, анын укуктук негиздерин жана андан ары өнүктүрүү үчүн мүмкүнчүлүктөрүн талдоого арналган, Кыргыз Республикасынын контекстинде пробация институтунун калыптанышынын, иштешинин жана өркүндөтүлүшүнүн негизги аспектилерин камтыган биринчи өз алдынча аткарылган тарыхыйретроспективдүү, ченемдик-укуктук, социалдык, комплекстүү изилдөө болуп саналат.

Пробациянын конституциялык-укуктук жана эл аралык-укуктук аспектилерин изилдөөнүн натыйжалары Кылмыш-жаза мыйзамдарынын теориясын өнүктүрүүгө салым кошот, анын түшүнүк аппаратын тактайт жана бул институтту изилдөөгө жана жөнгө салууга илимий негизделген мамилелерди түзүү үчүн негиз болуп саналат.

Иштелип чыккан рекомендациялар мамлекеттик органдар, пробация департаменти, билим берүү жана илимий мекемелер тарабынан пробация

органынын адистерин даярдоодо жана квалификациясын жогорулатууда колдонулушу мүмкүн, бул Кыргыз Республикасында пробация системасынын иштешинин натыйжалуулугун жогорулатууга өбөлгө түзөт.

Коргоого коюлган негизги жоболор:

1. Пробацияны ийгиликтүү колдонуу анын теориялык, тарыхый негиздерин иштеп чыгууга байланыштуу экендигин эске алып, Улуттук жазык-аткаруу тутумун реформалоо Кыргыз Республикасындагы бүткүл жазык-укуктук тутумду модернизациялоонун бир бөлүгү катары жана эркиндигинен ажыратуу менен байланышпаган жазаны колдонуу менен жазык иштери боюнча сот адилеттигин жүргүзүү механизмдин иштешин өзгөртүү боюнча мамлекеттин татаал жана максатка багытталган ишин билдирет деген тыянак далилденет.
2. Пробация институту Жаза, Жаза-аткаруу жана административдик укуктун кесилишинде турган, принциптердин өздүк системасына, укукту жөнгө салуунун субъекттик курамына жана механизмдерине ээ болгон өз алдынча тармактар аралык укуктук институт болуп саналат деген тыянак негизделген. Институттун азыркы абалы жазаларды аткаруунун жазалоочу моделинен кайра социалдаштыруу жана калыбына келтирүү парадигмасына өтүү менен мүнөздөлөт.
3. Пробация жазык процессинин стадиялары, колдонуу максаттары жана көзөмөлдүк-социалдык таасир көрсөтүүнүн көлөмү боюнча айырмаланган көп деңгээлдүү система болуп саналат, алардын ар бири өз алдынча укуктук мазмунга ээ.
4. Пробация органдарынын ишинин натыйжалуулугу так негизделген башкаруу иерархиясын, ведомстволор аралык өз ара аракеттенүүнү, пробациянын кардарларын контролдоо жана кайра социалдаштыруу ортосундагы тең салмактуулукту камсыз кылуу үчүн санариптештирүү процесстерин киргизүүнү камтыган уюштуруу түзүмү.

5. Көзөмөлдү жүзөгө ашыруу процессинде пробациянын негизги элементтери болуп кайталап кылмыштуулуктун алдын алууга багытталган контролдоонун, жүрүм-турумду коррекциялоонун жана социалдык реинтеграциялоонун укуктук механизмдери эсептелет.
6. Эркиндигинен ажыратуу менен байланышпаган жазаны колдонуунун эл аралык стандарттары – бул эл аралык актыларда түзүлгөн жана укуктук багыт катары улуттук жазык-аткаруу системаларына көрсөтүлгөн укук бузуучуларга жана соттолгон адамдарга мамиле кылуу боюнча эң гуманисттик жана социалдык багыттагы эрежелер экендиги жөнүндө жобо негизделген.
7. Коомдон бөлбөстөн жазалоо системасын өнүктүрүү зарылдыгын, чет өлкөлөрдүн оң тажрыйбасын жүйөлөштүрүү менен рецидивдүү кылмыштуулуктун азайышы Кыргыз Республикасында пробация органынын түзүлүшүнө таасирин тийгизди.
8. Пробация жазаларды аткаруунун өзүнчө институту катары каралып, өзүнө алган милдеттенмелерге ылайык пробация институтун андан ары өнүктүрүү боюнча келечектүү багыттар аныкталды.
9. Соттолгон адамга интервью алуу жолу менен кылмышты кайталап жасоо тобокелдигине баа берүүнү модернизациялоо, тобокелдиктин оордугун аныктоо, кошумча чараларды көрүү сунушталды.

Аталган логикалык байланыш:

- пробация органдарынын түзүлүшүнө өзгөртүү сунушталды;
- Кыргыз Республикасынын Кылмыш жаза кодексине жазанын мөөнөттөрү көбөйтүү каралган;
- мүмкүн болгон кылмыштардын себебин аныктаган суроолорду кайра кылмыш тобокелдигинин аныктамаларына кошуу;
- пробация органынын кызматкерлери үчүн техникалык жана эмгек акы төлөөнү каржылоону көбөйтүү;

- кызматкерлер үчүн адистештирилген окутуу программаларын иштеп чыгуу зарылчылыгы.

Изилдөө темасын иштеп чыгуу даражасы. Изилдөөдө пробация институтун калыптандыруу жана өнүктүрүү боюнча чет өлкөлүк тажрыйба кеңири чагылдырылды: И.М. Агзамов, А. Ш. Аккулев, А. Кахраман, Р.К.Байдилдина, Е.О. Бодров, Я.Е. Бриллиантов, И.С. Бушуев, М.Р. Гета, Д.В. Горбань, М.А. Дворжицкая, И.В.Дворянская, А. С. Душкин А. С., И. Дурнеску, Г.Т. Есмагамбетова, Е. Кенитиро, А. В. Звонова, М.А. Калужин, А. Р. Каюмов, Дж.М. Келли, С. И. Кушнир, Д. Левайз, Д. М. Тима, Д. Г. Метлин, Ф.Мустафа, Н. Ж. Мухаметкалиева, П. А. Парсонс, Ю. В. Проскурина, К. Х. Рахимбердин, А. Б. Скаков, М.Фуко, в. Э.Форыс, Х.Мэтью, Н. Б. Хуторская, Е. Н. Шатанков, М.А. Яковлева ж.б.

Акыркы убакта бир катар атамекендик авторлор Кыргызстанда Пробация институтун киргизүү проблемаларын Активдүү иликтеп жатышат, алар: х.к.Абдуразаков, А.Асаналиев, Н.Р.Байгубатова, Б.и. Бөрүбашов Г. Б. Жунушова, Б. К. Карыпов, К. М. Мамрасулов, Б. Сапарбаев, К. Сейтбек кызы, К. М. Сманалиев, Н. Н. Сулайманова Н. Т. Тыныбеков ж. б.

Жогоруда аталган илимий эмгектер Кыргыз Республикасында жана жакынкы чет өлкөлөрдө пробация институтун өнүктүрүүгө жана калыптандырууга олуттуу салым кошту. Аны колдонуу процессинде Пробация жөнүндө мыйзамдардын ченемдери пробациялык мыйзамдарды өркүндөтүү максатында талаш-тартыштарды жана аларды изилдөө зарылдыгын пайда кылган көйгөйлүү маселелердин чоң комплексин жаратты.

Көрсөтүлгөн ченемдердин укук колдонуу практикасы аларды ишке ашыруу боюнча илимий сунуштарга көбүрөөк муктаж болууда. Бул жагдайлар автордун көңүлүн ушул изилдөө темасына кайрылууга бурду.

Эмпирикалык базаны түзгөн:

- Кыргыз Республикасында пробация институтунун иштөө маселелери боюнча автор тарабынан жүргүзүлгөн социологиялык изилдөөлөрдүн натыйжалары;
- башка авторлор тарабынан ушул диссертациялык изилдөөнүн жүрүшүндө алынган маалыматтар менен салыштыруу көз карашынан алганда чектеш проблематика боюнча алынган натыйжалар;
- мамлекеттик улуттук коопсуздук комитетинин, ИИМдин жана Кыргыз Республикасынын сот органдарынын маалыматтык коммуникациялык ресурстарында камтылган маалымат;
- акыркы жылдардагы иши жөнүндө пробациялык кызматтардын отчеттору. Практикалык иштерди талдоо жана пробациялык кызматтардын иши административдик жана кылмыш процесстеринин алкагында;
- КМШ өлкөлөрүнүн, Европанын жана АКШнын расмий пробация маалымат системаларынан алынган статистикалык маалыматтар.

Изилдөөнүн негиздүүлүгү жана негиздүүлүгү ишенимдүү теориялык базанын, эмпирикалык маалыматтардын жана жыйынтыктардын апробациясынын айкалышы менен камсыз кылынат.

Изилдөөнүн негиздүүлүгү жана негиздүүлүгү ишенимдүү теориялык базанын, эмпирикалык маалыматтардын жана жыйынтыктардын апробациясынын айкалышы менен камсыз кылынат.

Изилдөөнүн жыйынтыктарын апробациялоо. Диссертациянын негизги жоболору Докладдарда, илимий журналдарда жарык көргөн, Scopus, Web of science, РИНЦ системалары менен индекстелген илимий макалаларда, ошондой эле конференциялардын материалдарында чагылдырылган:

1. 2022-жылы Ф.Э. Дзержинский атындагы Донецк Элдик Республикасынын ИИМ Академиясынын «Укуктун актуалдуу көйгөйлөрү жана аларды чечүү жолдору» Эл аралык илимий практикалык конференциясында Кыргыз

- Республикасында аялдарга карата пенитенциардык жана пенитенциардан кийинки пробацияны колдонуунун өзгөчөлүктөрү " докладында.
2. «Кыргыз Республикасында пробация органынын ишине миграциялык процесстин таасири» / В. Д. Шапаева // Өнүктүрүү Концепциясы коомдун шарттарында жаңы укуктук аныктыгы: Эл Аралык илимий-практикалык конференциянын материалдар Жыйнагы Курск, 2023жылдын 10-апрелде. – Курск: Түштүк-Батыш мамлекеттик университети, 2023. – б. 313-318. – EDN ACDOIY.
 3. Эл аралык илимий-практикалык конференцияда, Кыргызстандын Эл Аралык Университети 2025ж. Конференциянын тематикасы: «Конституциялык концепция социалдык укуктук мамлекет постсоветтик өлкөлөрдө: көйгөйлөр теориясы жана практикасы». Жакталган тема: «Кыргыз Республикасындагы пробация институтунун укуктук булактарын жөнгө салуу».
 4. «Risk Factor sand Issues of Family Violence Prevention» (Тобокелдик факторлору жана үй-бүлөдөгү зомбулуктун алдын алуу маселелери) Pakistan Journal of Criminology (Пакистан Криминология Журналы), Scopus маалыматтар базасында (2024г. с. 133-151) <https://www.pjcriminology.com/publications/risk-factors-and-issues-offamily-violence-prevention/>
 5. «Analysis of penal enforcement systems in the context of the probation:international experience and practice of implementation» (Пробация институтунун контекстинде Жазаларды аткаруу тутумдарын талдоо: эл аралык тажрыйба жана ишке ашыруу практикасы) International E-Journal of Criminal Science журналы (Эл Аралык криминалистика электрондук журналы), Web of science маалыматтар базасында (2025ж. б.1-31) <https://ojs.ehu.eus/index.php/inecs/article/view/27337>

Диссертациянын структурасы. Изилдөө кириш сөздөн, тогуз абзацтан турган үч бөлүмдөн, корутундудан, колдонулган булактардын тизмесинен жана тиркемелерден турат.

ТЫЯНАКТАР

Кыргыз Республикасындагы пробация институтунун проблемаларына, тенденцияларына жана өнүгүү перспективаларына арналган теориялык жана аналитикалык изилдөөлөр докторант бир катар тыянактарды жана сунуштарды иштеп чыгууга мүмкүндүк берди:

1. Пробация институту Жазаларды аткаруу ыкмаларын акырындык менен кайра карап чыгуунун жана соттолгондорду кайра социалдаштыруунун натыйжасы катары түзүлгөн. Чет өлкөлүк тажрыйбаны жана улуттук ыкмалардын эволюциясын талдоо пробациянын заманбап формалары кылмыш саясатын узак убакыт бою реформалоонун жана эл аралык-укуктук стандарттарды адаптациялоонун натыйжасы болуп саналат.
2. Пробация институтунун абалын теориялык-укуктук изилдөөнүн натыйжасында пробация жазык-укуктук, жазык-аткаруу жана социалдык-укуктук элементтерди айкалыштырган комплекстүү укуктук институт экендиги аныкталды. Теориялык талдоо пробациянын мүнөздөмөсүн, анын максаттарын, принциптерин жана функцияларын аныктоого, ошондой эле соттолгондорду ресоциалдаштырууга багытталган чаралардын тутумундагы анын ордун аныктоого мүмкүндүк берди. Изилдөө көрсөткөндөй, Кыргыз Республикасында пробацияны өнүктүрүү андан ары илимий жактан ойлонууну талап кылат.
3. Кыргыз Республикасындагы Пробация эсепке алынуучу адамдардын укуктук статусу, контролдоо даражасы жана кайра социалдаштыруу программасынын багыты боюнча айырмаланган структураланган система болуп саналат. Пробациянын болгон түрлөрүн талдоо алардын функционалдык өзгөчөлүктөрүн, укуктук жөнгө салуунун өзгөчөлүгүн

аныктоого мүмкүндүк берди. Колдонуудагы классификация соттолгондордун ар кандай категориялары менен иштөөгө дифференцияланган мамилени камсыз кылат. Бирок кылмышты кайталап жасоонун алдын алуунун натыйжалуулугун жогорулатууга багытталган эл аралык-укуктук ченемдерди эске алуу менен андан ары өркүндөтүүнү талап кылат.

4. Пробация институтунун уюштуруу негиздерин аныктоо пробация органдарынын ишинин багытын тактоого мүмкүндүк берди. Жүргүзүлгөн талдоо көрсөткөндөй, пробация органдарынын уюштуруу түзүмү, алардын компетенцияларын бөлүштүрүү, мамлекеттик органдар, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары жана жарандык коомдун институттары менен өз ара аракеттенүү пробациянын кардарларын кайра кылмыштуулуктун жана ресоциалдаштыруунун алдын алуунун комплекстүү механизмин түзөт.

Баштапкы этапта пробация органдарынын натыйжалуулугун жогорулатуу үчүн каржылоонун тартыштыгы, квалификациялуу кадрлардын жетишсиздиги жана ведомстволор аралык координациянын начардыгы маселелерин ыкчам чечүү зарыл.

5. Мыйзамдуулукту, гуманизмди, жекече мамилени, купуялуулукту кошкондо пробация институтунун ишинин милдеттери жана принциптери пробация органдарынын ишинин мазмунун жана багыттарын аныктайт. Аларды практикалык ишке ашыруу кылмышкердин жүрүмтурумун контролдоо жана анын коомго ийгиликтүү адаптацияланышы үчүн шарттарды түзүү зарылдыгынын ортосундагы тең салмактуулукту камсыз кылат.

6. Кыргыз Республикасындагы пробация институту Укуктун үстөмдүгүнүн, гуманизмдин конституциялык принциптерине жана укук бузуучуларга мамиле кылуунун эл аралык стандарттарына негизделет. Укуктук базаны талдоо БУУнун негизги эл аралык актыларын жана европалык стандарттарды ратификациялоо Жазаларды аткаруу чөйрөсүндө

пробациянын улуттук моделин түзүүгө олуттуу таасирин тийгизерин тастыктайт.

7. Тарыхый, укуктук жана институттук өзгөчөлүктөрүнө жараша пробациянын укуктук жөнгө салуу моделдери олуттуу айырмаланат. Көпчүлүк мамлекеттер пробация чөйрөсүндө, анын ичинде гуманизмдин артыкчылыгында жалпы эл аралык стандарттарды карманышат.

8. Изилдөө пробация кылмышкерлерди реабилитациялоого жана рецидивдердин деңгээлин азайтууга багытталган кылмыш саясатынын маанилүү куралы экенин тастыктады. Коомдук аң-сезимдин өзгөрүшү жана анын криминалдык дүйнөнү жөнгө салууда талап кылынышы жаза дайындоонун башка практикаларын киргизүүгө өбөлгө түздү. Пробация институтунун натыйжалуу иштеши укуктук тартипти жана коомдук коопсуздукту жакшыртууга өбөлгө түзөт.

9. Кыргыз Республикасында пробациянын сунушталган келечектүү модели системаны гумандаштырууга, адам укуктарын коргоого жана укук бузуучулардын ийгиликтүү социалдык интеграциясына багытталган. Реформа реабилитациялоонун жекече программаларына, заманбап технологияларды киргизүүгө жана бардык кызыкдар тараптардын — мамлекеттин, коомдун жана эл аралык уюмдардын тыгыз кызматташтыгына негизделет. Жыйынтыгында пробация институту Кыргызстанда коопсуз жана адилеттүү коомду курууга көмөктөшүүчү жазык сот адилеттигинин маанилүү бөлүгү болууга тийиш.

**MINISTRY OF SCIENCE, HIGHER EDUCATION AND INNOVATION OF THE
KYRGYZ REPUBLIC**

KYRGYZ NATIONAL UNIVERSITY

Named after J. BALASAGYN

SCHOOL OF DOCTORAL STUDIES

PHD PROGRAM «JURISPRUDENCE»

On the rights of the manuscript

UDC:342.41:341.1(575.2)(043.2)

**THE ABSTRACT Dissertation work of Shapaeva Venera
Dzhanybekovna**

**Of the topic: «INSTITUTE OF PROBATION IN THE KYRGYZ
REPUBLIC: CONSTITUTIONAL AND INTERNATIONAL
LEGAL ASPECTS»**

**submitted for the degree of Doctor of Philosophy (PHD) in the field
530500 «Jurisprudence»**

**Scientific adviser: Doctor of
Law, Associate Professor
Batyrbaev B. S.**

**Foreign scientific consultant:
Doctor of Law, Associate
Professor Selman Dursun**

Bishkek 2026

GENERAL CHARACTERISTICS OF THE WORK

The relevance of the research topic is that since the independence of the Kyrgyz Republic in 1991, the country's penitentiary system has had to experience all the hardships of the socio-economic crisis. During that conflict-of-laws period, the penitentiary system of the Kyrgyz Republic not only "survived", but also launched resocialization processes focused on world standards for humanization and decriminalization. Poor funding, corruption of officials, high prison populations, torture, and increased criminality in penitentiary institutions led to recidivism after release.

The development of the Kyrgyz Republic as a secular state has necessitated the study of international experience in socio-political, penal and economic transformations in order to reach developing countries. One of the tasks of the state's development in the field of law and order, an important role is played by changing legislative acts, as well as the humanization of judicial practice, the priority of which is the rights and freedoms of a citizen who has committed a less serious crime and repentance for what he has done, is the institution of probation. As in a State governed by the rule of law, human and civil rights and freedoms determine the meaning, content and application of laws, the activities of legislative and executive authorities, local self-government, and are ensured by justice. For a number of reasons, many people who commit the first crime without re-socialization go on to repeat crimes, which are increasing in the crime category. In these circumstances, the institution of probation is of great importance in protecting human and civil rights and freedoms, since the main content in the criminal justice system is to ensure the constitutional right to qualified legal assistance, strengthen law and order in the country, re-socialization, psychological support, restoration of necessary documents and the state of human and civil health. The Probation Institute acts on behalf of the State, and in this regard, its activities are public in nature, aimed at protecting both private and public interests, ensures legality, and is essentially a law enforcement activity.

In recent years, national legislation regulating the activities of the country's penal enforcement system has been undergoing rapid development, for example, were adopted more than 30 regulatory legal acts in 2012. Which influenced the improvement of all penal enforcement activities and led to the introduction of the Law of the Kyrgyz Republic "Probation Law" in 24.02.2017.

The relationship of the thesis topic with major scientific programs (projects) and major research projects. The topic of the dissertation research is related to the National Strategy for the Development of the Penal system of the Kyrgyz Republic for 2018-2023; international legal doctrines: the United Nations Standard Minimum Rules for Non-Custodial Measures (adopted by General Assembly resolution 45/110 of December 14, 1990), the United Nations Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (adopted by General Assembly resolution 39/46 of December 10, 1984).

The purpose and objectives of the study. In the course of this research, the following main goal was set: a comprehensive study and analysis of domestic and international legislative practice, optimization of organizational and legal issues of the probation institute. Development of proposals to improve the legal status and activities of probation services, taking into account constitutional principles and international standards.

Achieving this goal is aimed at solving the following main tasks:

1. To carry out a retrospective study of the evolution of the probation institute;
2. To analyze the doctrinal approaches and the legal nature of the probation institution;
3. To study the classification of probation forms and their legal regulation;
4. Determine the legal framework and organizational mechanisms governing the activities of probation authorities in the Kyrgyz Republic.
5. To explore the key components and fundamental principles governing the work of the probation institute;

6. To carry out a comprehensive analysis of the constitutional and international legal framework governing the institution of probation;

7. To conduct a comparative legal study of the probation institute in the practice of foreign countries;

8. To investigate the system of punishment under the legislation of the Kyrgyz Republic, taking into account the peculiarities of the probation institution;

9. To develop theoretical and practical recommendations aimed at improving the legal regulation of the probation institution in the Kyrgyz Republic.

The object of the dissertation research is the social relations that develop in the process of functioning and development of the probation institute in the Kyrgyz Republic.

The subject of the dissertation research is the constitutional and legal norms of the Kyrgyz Republic and international legal standards governing the institution of probation and the practice of their application.

The scientific novelty of the dissertation lies in the fact that it is one of the first comprehensive, monographic studies of the problems of the formation and development of an independent probation institute. The paper analyzes the foreign experience of probation (Russia, Kazakhstan, EU countries) in terms of its legal succession in Kyrgyzstan. Specific models and practices have been identified that can be adapted and implemented into the national legal system.

Personal contribution of the author. This study is an initiative. The dissertation is the first independently completed historical, retrospective, regulatory, social, comprehensive study devoted to the analysis of the current probation system, its legal foundations and opportunities for further development, covering key aspects of the formation, functioning and improvement of the probation institute in the context of the Kyrgyz Republic.

The theoretical and practical significance of the dissertation research. The study deepens the theoretical knowledge of probation by identifying its object, subject and classification of types of probation.

The results of the study of constitutional and international legal aspects of probation contribute to the development of the theory of criminal law, clarify its conceptual framework and serve as the basis for the formation of scientifically sound approaches to the study and regulation of this institution.

The developed recommendations can be used by government agencies, the Probation Department, educational and scientific institutions, in the training and advanced training of probation authority specialists, which contributes to improving the efficiency of the probation system in the Kyrgyz Republic.

The main provisions of the dissertation submitted for defense:

1. The development of the probation institution in history demonstrates the coherence of organizational and legal forms from the socio-economic and legal conditions of a particular state, which determines the national characteristics of its functioning. A retrospective analysis reveals the patterns of development of probation as a separate type of punishment.

2. The conclusion is substantiated that the probation institute represents It is an independent interdisciplinary legal institution located at the junction of criminal, penal enforcement and administrative law, with its own system of principles, subject composition and mechanisms of legal regulation. It is established that the current state of the institute is characterized by the transition from the punitive model of execution of punishments to the resocialization and restorative paradigm.

3. Probation is a multi-level system, differing in the stages of the criminal process, the purposes of application and the scope of supervisory and social impact, each of which has its own legal content.

4. The effectiveness of the probation authorities is justified by a clear organizational structure, including the distribution of powers, the hierarchy of management, interdepartmental interaction, and the introduction of digitalization processes to ensure a balance between control and the re-socialization of probation clients.

5. In the process of supervision, the key elements of probation are legal mechanisms for control, behavior correction and social reintegration aimed at preventing reoffending.

6. The article substantiates the position that international standards for the application of punishment not related to imprisonment are the most humanistic and socially oriented rules for the treatment of offenders and convicted persons, formed in international acts and presented to national penal enforcement systems as legal guidelines.

7. Arguing for the need to develop a system of punishments without isolation from society, the positive practice of foreign countries, reducing recidivism influenced the creation of a probation authority in the Kyrgyz Republic.,

8. Probation is considered as a separate institution for the execution of sentences. In accordance with the commitments made, promising areas for the further development of the probation institute have been identified.

9. It is proposed to modernize the assessment of the risk of reoffending by interviewing the convicted person, determine the severity of the risk, and take additional precautions. In the specified logical-right connection:

- Proposed structuring of probation authorities;
- To increase the terms of punishment stipulated by the Criminal Code of the Kyrgyz Republic;
- Add questions identifying the cause of possible crimes to the definitions of the risk of repeat crimes;
- Increase funding for both technical and salary support for probation officers;
- justifies the need to develop specialized staff training programs, etc.

The degree of development of the research topic. The international experience of the formation and development of the probation institute has been widely covered in the study of the scientific views of foreign legal scholars, as well as experts such as: I.M.Agzamov, A.S.Akkulev, A. Kahraman, R.K. Baydildina, E.O.Bodrova, Ya.E.Brilliantov, I.S. Bushuev, M.R. Geta, D.V. Gorban, M.A.

Dvorzhitskaya, I.V.Dvoryanskov, A.S. Dushkin, A.S., I.Durnescu, G.T. Esmagambetova, E. Kenitiro, A.V. Zvonova, M.A. Kaluzhin, A.R. Kayumov, J.M.Kelly, S.I. Kushnir, D.Levize, D.M.Tima, D.G. Metlin, F. Mustafa, N.J. Mukhametkalieva, P.A. Parsons, Yu.V.Proskurina, K.H. Rakhimberdin, A.B. Skakov, M.Foucault, V.E.Forys, H.Matthew, N.B. Khutorskaya, E.N.Shatankov, M.A.Yakovleva, and others.

Recently, a number of domestic authors have been actively investigating the problems of introducing the institute of probation in Kyrgyzstan, these are:

H.K.Abdurazakov, A.Asanaliev, N.R.Baigubatova, B.I.Borubashov, G.B.Zhunushova, B.K.Karypov, K.M.Mamrasulov, B.Saparbayev, K.Seiytbek kyzy, K.M.Smanaliev, N.N.Sulaimanova N.T.Tynybekov and others.

The above-mentioned scientific works have made a significant contribution to the development and establishment of the probation institute in the Kyrgyz Republic and neighboring countries. The norms of probation legislation in the process of its application have generated a large range of problematic issues that give rise to disputes and the need for their study in order to improve probation legislation.

The empirical base consists of:

the results of sociological research conducted by the author on the functioning of the probation institute in the Kyrgyz Republic;

the results obtained by other authors on related issues, in terms of their comparability with the data obtained in the course of this dissertation research; Information contained in the information and communication resources of the State Committee for National Security, the Ministry of Internal Affairs and judicial authorities of the Kyrgyz Republic;

Reports of probation services on activities in recent years. Analysis of practical cases and the work of probation services in the framework of administrative and criminal proceedings;

Statistical data from the official probation information systems of the CIS countries, Europe and the USA for comparative analysis.

The reliability and validity of the research is ensured by a combination of a reliable theoretical base, empirical data and validation of the results.

Approbation of the research results. The main provisions of the dissertation are reflected in reports, scientific articles published in scientific journals indexed by Scopus, Web of Science, RSCI, and conference materials:

1. In the report "Peculiarities of the use of penitentiary and post-penitentiary probation for women in the Kyrgyz Republic" at the III International Scientific and Practical Conference "Actual problems of law and ways to solve them" at the F. E. Dzerzhinsky Academy of the Ministry of Internal Affairs of the Donetsk People's Republic, Donetsk 2022.
2. The impact of migration processes on the work of the probation authority in the Kyrgyz Republic / V. D. Shapayeva // Concept of society development in the context of a new legal reality: Collection of materials. international scientific and practical conference Kursk, April 10, 2023. Kursk: Southwestern State University, 2023.
3. In the report "Sources of legal regulation of the Probation Institute in the Kyrgyz Republic" at the International Scientific and Practical Conference. International University of Kyrgyzstan (2025) "The Constitutional concept of a social rule-of-law state in post-Soviet countries: problems of theory and practice".
4. "Risk Factors and Issues of Family Violence Prevention" (Risk Factors and issues of prevention of domestic violence) Pakistan Journal of Criminology (Journal of Criminology of Pakistan), cited in the Scopus database (2024, pp.133-151). <https://www.pjcriminology.com/publications/risk-factors-andissues-of-family-violence-prevention/>
5. «Analysis of penal enforcement systems in the context of the probation: international experience and practice of implementation" (Analysis of penal

enforcement systems in the context of probation institutions: international experience and implementation practice) journal International E-Journal of Criminal Science (International Electronic Journal of Criminology), cited in the Web of science database (2025, pp.1-31)

<https://ojs.ehu.eus/index.php/inecs/article/view/27337>

The structure of the dissertation. The study consists of an introduction, three chapters consisting of nine paragraphs, a conclusion, a list of sources used and appendices.

The introduction substantiates the choice of the topic, its relevance, goals and objectives, argues for scientific novelty, and determines the practical significance of the research.

Conclusions

Theoretical and analytical research on the problems, trends and prospects of the probation institute in the Kyrgyz Republic allowed the doctoral student to formulate a number of conclusions and suggestions:

1. The probation institute was formed as a result of a gradual rethinking of approaches to the execution of sentences and the re-socialization of convicts. An analysis of foreign experience and the evolution of national approaches indicate that modern forms of probation are the result of a long-term reform of criminal policy and the adaptation of international legal standards.
2. As a result of a theoretical and legal study of the state of the probation institute, it has been established that probation is a complex legal institution combining criminal law, penal enforcement and socio-legal elements. The theoretical analysis made it possible to identify the characteristics of probation, its goals, principles and functions, as well as to determine its place in the system of measures aimed at the rehabilitation of convicts. The study showed that the development of probation in the Kyrgyz Republic requires further scientific understanding.

3. Probation in the Kyrgyz Republic is a structured system that differs in the legal status of registered persons, the degree of control and the focus of the rehabilitation program. An analysis of the existing types of probation allowed us to determine their functional features and the specifics of legal regulation. The current classification provides a differentiated approach to working with different categories of convicts. However, it requires further improvement, taking into account international legal norms aimed at improving the effectiveness of the prevention of repeated commission of crimes.

4. The definition of the organizational foundations of the probation institute made it possible to clarify the focus of the probation authorities. The analysis shows that the organizational structure of probation authorities, the distribution of their competence, and interaction with government agencies, local governments, and civil society institutions form a comprehensive mechanism for the prevention of repeat crime and the resocialization of probation clients.

5. The tasks and principles of functioning of the probation institute, including legality, humanism, individual approach, confidentiality, determine the content and activities of probation authorities.

Their practical implementation provides a balance between the need to monitor the offender's behavior and create conditions for his successful adaptation in society.

6. The probation institution in the Kyrgyz Republic is based on the constitutional principles of the rule of law, humanism and international standards for the treatment of offenders. The analysis of the legal framework confirms that the ratification of key international UN acts and European standards has a significant impact on the formation of a national probation model in the field of penal enforcement.

7. The models of legal regulation of probation vary significantly depending on historical, legal and institutional features. Most States adhere to

common international standards in the field of probation, including the priority of humanism.

8. The study confirmed that probation is an important tool of criminal policy aimed at rehabilitating offenders and reducing the rate of recidivism. The change in public consciousness and its implications in the settlement of the criminal world contributed to the introduction of other sentencing practices. The effective functioning of the probation institute contributes to the improvement of law and order and public safety.

9. The proposed perspective model of probation in the Kyrgyz Republic is aimed at humanizing the system, protecting human rights, and successfully integrating offenders into society. The reform is based on individual rehabilitation programs, the introduction of modern technologies, and close cooperation between all stakeholders — the State, society, and international organizations. The probation institute should eventually become an important part of criminal justice, contributing to building a safer and fairer society in Kyrgyzstan.